

Hiilineutraalia Suomea rakentamaan

BERNINGER, KATI (2012). *Hiilineutraali Suomi – Mitä luodaan ilmastoystävällinen yhteiskunta?* 182 s. Gaudeamus, Helsinki.

Hiilineutraali Suomi on teos jokaiselle, joka on vähänkin kiinnostunut toimimaan ympäristön puolesta. Johdantotekstissä ympäristöasiantuntija Kati Berninger kutsuu lukijoitaan tekemään kokonaisvaltaista asennemuutosta hiilineutraalin yhteiskunnan hyväksi ja rakentamaan tulevaisuutta, joka ei perustu fossiilisten polttoaineiden käytölle. Hän haastaa lukijansa suoraviivaisen puhuttelevalla tavalla monimittakaavaisen elämäntapamuutokseen, joka on käsien ulottuvilla, mutta vaatii tahtoa, päämäärätietoisuutta ja osin uhrauksiakin. Esimerkkien, ideoiden ja ajatusrakennelmien avulla Berninger julistaa kestävämmän yhteiskunnan olevan täysin saavutettavis-

sa, eikä hän kirjan missään vaiheessa suostu vajoamaan pessimismiin. Kirjan johtojatous on: ”nyt on aika toimia, jotta hallitsematon muutos voidaan vielä torjua” (s. 11).

Ilmastonmuutoksesta ja sen torjumisesta on kirjoitettu paljon, mutta Berninger määrittää oman teoksensa olevan ensimmäinen yleisesitys siitä, mitä eri toimijoilta vaaditaan, jotta Suomi voisi rakentua hiilineutraaliksi yhteiskunnaksi. Kirjoittajan tavoitteena onkin haastaa paitsi julkinen ja yksityinen sektori myös kansalaisyhteiskunta toimimaan yhteisen päämäärän hyväksi. Lähtökohta on perusteltu, ja ajatus Suomesta hiilineutraalin yhteiskunnan mallimaana on kunnianhimoinen, mutta toteuttamiskelpoinen.

Teos käsittää kymmenen päälukua. Kun johdantoluku haastaa lukijansa talkoisiin, kirjan toinen luku perehdyttää hiilineutraaliuden käsitteeseen ja kolmas esittelee eri-

laisia ajatusmalleja ja konkreettisia työkaluja hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamiseksi. Vaikka kirjoittaja on ansioitunut myös tutkimuksen saralla, hän ei sorru jargoniaan, vaan esittää sanottavansa mutkattomasti perustellen. Tekstin vakuuttavuutta on lisätty informatiivisilla taulukoilla, lyhyillä tietoiskulaatikoilla ja tekstilaatikoihin sijoitetuilla haasteilla yhteiskunnan toimijaryhmille.

Aloituskukujen jälkeen kirjoittaja keskittyy hiilineutraalin yhteiskunnan toteutuskeinoihin energiantuotannon, rakentamisen, liikenteen ja ruuan näkökulmista. Tavoitteen saavuttamisen kannalta tärkeimmät ja ilmastovaikutuksiltaan merkittävimmät toiminnot Berninger on koonnut kuvaan 4.3 (s. 49). Hänen käsittelemänsä asiat (esimerkiksi uusiutuvan energian suosiminen, energiatehokas rakentaminen sekä liikkumisen tarpeen ja maatalouden ilmastovaikutusten vähentäminen) eivät ole uusia, mutta tekstin tavoitteena ei olekaan keksiä pyörää uudelleen, vaan tarjota käytännönläheisiä ideoita eri mittakaavoilla operoiville toimijoille. Päälukujen otsikot ("Energiantuotanto remonttiin", "Kohti hiilineutraalia rakennuskantaa", "Voiko liikkuminen olla hiilineutraalia?" ja "Ruuan ilmastovaikutukset kuriin") kertovat pitkälti lukujen sisällöstä, ja kun kukin luku päättyy listaan hyödyllisestä lisälukemistosta, saa lukija kelpo vinkkejä lisäinformaation etsimiseen. Berninger värittää tekstiään tietolaatikoilla, joihin on koottu mielenkiintoisia koti- ja ulkomaisia esimerkkejä yhteisöjen, organisaatioiden ja yksilöiden tekemistä hiilineutraaliuteen johtavista teoista.

Yhdeksänteen lukuun Berninger on listannut vaikeuksia ja esteitä, jotka hidastavat hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamista – positiiviselle tyylilleen uskollisena hän kuitenkin esittää samoin tein ehdotuksia esteiden voittamiseksi. Kirjan päätösluvussa kirjoittaja kohdistaa vielä huomionsa tahoihin, joiden erityisesti pitää aktivoitua muutoksen aikaansaamiseksi. Haaste kohdistetaan niin poliitikoille ja virkamiehille kuin eri uskontokuntien edustajille ja Facebook-ryhmillekin. Aivan lopuksi Berninger hahmottelee hiilineutraalin Suomen vuonna 2050 ja valaa vielä uskoa siihen, että yhteistyöllä kuvitelma voi muuttua todeksi.

Siinä missä suurin osa ilmastomuutosta käsittelevistä julkaisuista julistaa pelin olevan menetetty ja surkuttelee tehtyjen toimenpiteiden voimattomuutta, Berningerin kirja uskoo mahdollisuuteen ja todentaa esimerkkien voimin, kuinka jotkut rohkeat henkilöt ja organisaatiot ovat jo astuneet muutoksen tielle. Muiden tarvitsee vain seurata näitä esimerkkejä. Vaikeudet Berninger näkee hidas-

teina, ei esteinä. Ilmastoystävällisen yhteiskunnan rakentaminen on osoittautunut toivottua hitaammaksi projektiksi, ja muutoksen nopeuttamiseksi kirjoittaja on koostanut konkreettisia, helppoja ja hauskojakin ohjeita ja vinkkejä hiilineutraalin Suomen rakennusohjeiksi.

Helppolukuisuus ja yltiöpositiivinen perusasenne tuntuivat lukokokemuksen alussa miellyttävältä, mutta loppua kohti edessä kirjan keveys ja ajoittainen itsestäänselvyyksien lukeminen alkoi kyllästyttää. Olisin kaivannut hiukan vahvempaa argumentaatiota teoksen perustekstiin. Hienoista tuskastumista loi myös moninkertainen lukujen sisältöihin johdattelu ja asioiden kertaaminen, puhumattakaan vanhakantaisesta tyylistä haastelaitoissa: "Ottakaamme käyttöön led-valot aina, kun rakennamme uutta tai uusimme valaistusta" (s. 87). "Opetelkaamme tekemään yhteistyötä, vaikkamme aina ole asioista samaa mieltä" (s. 150). Kiistämättä molemmat ovat asioita, joista on hyvä nykyaikanakin muistuttaa, mutta tyyli tuo mieleen lähinnä kansakoulun nutturaniskaisen opettajattaren paatoksen.

Berningerin tyyli voidaan kuitenkin nähdä mallina hänen tutkijoille ja asiantuntijoille heittämistään haasteista ilmaista "asiat riittävän helppotajuineensa muodossa" (s. 143). *Hiilineutraali Suomi* on nimenomaan helppotajuinen, vakavasta asiassisällöstään huolimatta kevyt ja sopivasti täkyllä tarjoileva teos, jonka taustalla on huomattavan laaja ja monipuolinen lähtöistä. Tietokirjana se jää helposti valistuneiden lukemistoksi, vaikka näkisin sen kernaasti kasvavan jokaisen Matti ja Maija Meikäläisen oivaksi lukupaketiksi. Ympäristöasioista kiinnostunut löytää kirjasta vähintään uusia lähdevinkkejä, ja ilmaston-

muutokseen perehtymätönkin saa siitä hyviä ideoita ja ajatuksia, jotka avaavat silmien eteen suuren määrän pieniä muutosmahdollisuuksia. Esimerkiksi kulutustottumuksia ja äänestyskäyttäytymistä kriittisesti arvioimalla yksittäiset ihmiset voivat vastata Berningerin haasteeseen. Poliittisiin elimiin voidaan valita henkilöitä, joiden luoma poliittis-taloudellinen toimintakenttä mahdollistaa hiilineutraalin ajattelun vahvistumisen.

Päällimmäiseksi Kati Berningerin kirja jätti hyvän mielen: peliä ei olekaan vielä hävityt, vaan minä ja suomalainen yhteiskunta voimme saada pienillä teoilla aikaan suuren muutoksen ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

MINNA TANSKANEN

*Historia- ja maantieteiden laitos,
Itä-Suomen yliopisto*

